

5. Роль педагога. У педагогіці М. Монтесорі педагоги виступають як спостерігачі й помічники, які ведуть дітей до відкриття знань самими собою. Вони не контролюють, а відповідають на потреби дитини та надають підтримку й допомогу, коли це необхідно.

Важливо відзначити, що педагогіка М. Монтесорі покладає особливий акцент на перший період життя дитини (до 6 років), коли вона особливо схильна до навчання й розвитку. Тому дитина розпочинає освіту в дошкільному Монтесорі-класі найчастіше від раннього дитинства для максимального розвитку її потенціалу.

Отже, у центрі уваги системи М. Монтесорі є дитина, навколишнє середовище, педагог. У її основі лежить ідея про те, що кожна дитина, з її можливостями, потребами, системою стосунків проходить свій індивідуальний шлях розвитку та навчання. Упродовж усього життя М. Монтесорі уважно спостерігала за дітьми. Вона розуміла, що все, що вони роблять, аж ніяк не випадково. Не випадково вони починають співати або вимагають, щоб іграшка лежала на певному місці. Спостерігаючи за дітьми педагог зробила висновок - діти проходять певні етапи розвитку. Дитина повинна навчатися самостійно за допомогою спеціально розроблених матеріалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванюк Г. І., Клок Н. В. Актуальні ідеї Марії Монтесорі щодо розвитку особистості дитини дошкільного віку. *Молодий вчений*. Вип. № 7 (71). 2019. С. 248-252.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

Максимчук Н. С.

*викладач кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Згідно із професійним стандартом за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», однією із трудових функцій фахівців є участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища [1, с. 8].

До переліку професійних компетентностей вчителя увійшла здоров'язбережувальна компетентність – здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності,

санітарії та гігієни; здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу [1, с. 8].

Освітньо-професійна програма Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка окреслила таку фахову компетентність випускників закладу вищої освіти, як «здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до прогидії та попередження булінгу, різних проявів насильства» [2, с. 8].

Однією із 10 ключових компетентностей Нової української школи є екологічна грамотність і здорове життя – уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя [3, с. 12].

Питанням формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців були присвячені дослідження О. Антонової, В. Бобрицької, Н. Башавець, Д. Вороніна, П. Джуринського, Б. Долинського, Л. Малишевої, Г. Мешко, Т. Миронюк, В. Омеляненка, Н. Поліщук та ін.

Здоров'язбережувальна компетентність – це інтегральна якість особистості, яка проявляється у її загальній здатності до здоров'язбережувальної діяльності, що ґрунтується на інтеграції знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень особистості, спрямованих на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення [4, с. 184].

За визначенням Л. Малишевої, здоров'язбережувальна компетентність майбутніх учителів початкової школи – це інтегративне особистісне утворення, що дозволяє усвідомлено, самостійно і ефективно обирати і реалізовувати власну здоров'язбережувальну траєкторію як життєву позицію та виявляється у здатності майбутнього вчителя вирішувати проблеми і завдання здоров'язбереження, реалізувати особистісну і професійну перспективи [5, с. 59].

На думку Н. Башавець, здоров'язбережувальна компетентність студента характеризується такими здоров'язбережувальними компетенціями, що включають особисте ставлення до предмета діяльності: теоретичною, яка виявляється у теоретико-методичних, організаційних та нормативно-законодавчих знаннях щодо здоров'язбереження; практичною, що виявляється в уміннях і навичках діагностування та контролю стану свого здоров'я, організації, регуляції й управління процесом власного здоров'язбереження [6, с. 121].

Ми розділяємо думку Л. Сливки, яка вважає, що формування етновалеологічної компетентності вчителя неможливе без використання позаакадемічного досвіду навчання і виховання, нагромадженого народною педагогікою. Впродовж тисячоліть наші предки ефективно використовували такі головні й незамінні засоби виховання нових поколінь, як міфологія і фольклор, культурні традиції і звичаї тощо [7, с. 476].

На нашу думку, важливою педагогічною умовою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів початкової школи є доповнення змісту лекційних, практичних та лабораторних занять курсу «Методика навчання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі» кращими зразками українського фольклору. Адже, як зазначає Л. Сливка, фольклор і сьогодні є потужним засобом формування світогляду, поглядів, переконань, ціннісних орієнтацій зростаючого покоління щодо здорового способу життя в усіх його проявах [7, с. 479].

Ознайомлення майбутніх фахівців з початкової освіти із усною народною творчістю рекомендуємо розпочинати із вивчення прислів'їв і приказок, у яких відображено багатовіковий досвід народу з питань збереження і зміцнення здоров'я. Наприклад, *«Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий», «Здоров'я маємо – не дбаємо, а стративши – плачем», «Здоровому все здорово», «Без здоров'я нема щастя» та ін.* [8, с. 31].

Найближчими родичами прислів'їв і приказок є сталі народні порівняння, які підтверджують, що український народ високо цінував здоров'я та здоровий спосіб життя. Наприклад, *«Здоровий як бик», «Міцний як дуб», «Дужий як вода», «Дужий як мороз» та ін.* [8, с. 148, с. 154, с. 186, с. 188].

У скарбниці усної народної творчості існує багато загадок, пов'язаних із здоров'ям, уміння відгадувати які в давні часи було мірилом мудрості й розуму. Наприклад, *«Двоє дивляться, одне говорить, а двоє слухають» (Очі, вуха, язик), «За білими березами соловейко тьохкав» (Зуби і язик), «Круглі озерця ніколи не замерзають» (Очі) та ін.* [8, с. 234, с. 235, с. 242].

У формуванні здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти значну роль відіграють речитативні та пісенні ситуативні примовки і заклички. Наприклад, *«Вода, вода холодная», «Течи, течи, водо, з мене», «Видь мі, вода, з уха» та ін.* [9, с. 88-89].

Сприятимуть розвитку емоційно-моральних якостей учнів через порозуміння, узгодження стосунків, налаштування на дружбу і товаришування, влаштування спільних забав та ігор такі малі фольклорні жанри, як мирилки. Наприклад, *«Мир миром», «Мирилося, мирилося»* [9, с. 75].

Під час вивчення соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі слід активно використовувати народні ігри. Наприклад, *«У дідуся Макара», «У шуляка», «Панас, Панас! Не лови нас!» та ін.* [9, с. 127, с. 129, с. 144].

Отже, український фольклор – це дивовижно розмаїтий і унікально багатий скарб, у якому нагромаджено багатовіковий досвід наших предків про здоров'я і здоровий спосіб життя.

Набуття майбутніми вчителями початкової школи здоров'язбережувальної компетентності засобами усної народної творчості надасть їм змогу створювати умови для гармонійного фізичного, психоемоційного і духовного розвитку здобувачів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://nus.org.ua/news/zatverdylu-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/> (дата звернення: 01.08.2023)
2. Освітньо-професійна програма Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Рівне, 2021. 19 с.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 01.08.2023)
4. Мондич О. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців – вчителів початкової школи. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*: збірник наукових праць. Серія : Педагогічні науки. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2021. С. 182-192.
5. Малишева Л. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2018. 296 с.
6. Башовець Н. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця як основа його культури. *Наука і освіта*. 2013. № 1-2. С. 120-122.
7. Сливка Л. Формування етновалеологічної компетентності майбутніх учителів засобами українського фольклору. *Український науковий журнал*. 2011. № 3. С. 475-479.
8. Скарбниця народної мудрості / Упоряд. Т. Панасенко. Харків : Фоліо, 2008. 286 с.
9. Поетичний світ дитинства. Українська народна словесність (фольклор) : Хрестоматія. Серія: Для школи і для родини. Випуск перший / Редактор-упорядник Михайло Чорнопиский. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 176 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Маринич А. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»*

Хом'як О. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»*

У сучасній педагогічній науці все більша увага приділяється оптимальному поєднанню найрізноманітніших організаційних форм і засобів навчання, які